

Ústav jaderné fyziky Akademie věd ČR v Řeži využívá pro svůj výzkum i toto zařízení MILEA v laboratoři urychlovačové hmotnostní spektrometrie. Celkově bude v roce 2025 Akademie věd ČR – o přibližně padesáti ústavech – hospodařit s rozpočtem 7,9 miliardy korun.

Kdo převezme Akademii věd?

Volební sněm brzy určí, kdo po Evě Zažímalové povede největší výzkumnou instituci v Česku s rozpočtem osmi miliard. Kandiduje pět mužů. Zeptali jsme se všech, jak si představují spolupráci s průmyslem i firmami

Eva Zažímalová, biochemička

Akademii věd ČR předsedá od března 2017, kdy vystřídala Jiřího Drahoše. Kandidovala do Senátu za ODS, kde ve druhém kole prohrála s egyptologem Miroslavem Bártou. Odborně se věnuje rostlinným hormonům (auxinu).

Pavel Baran, filozof

Je současným předsedou Vědecké rady Akademie věd ČR, býval ředitelem Filozofického ústavu AV ČR a rovněž místopředsedou AV ČR. Řadu let se zabývá vědní politikou, dějinami filozofie či filozofií hodnot.

Libor Grubhoffer, parazitolog

Řídí Biologické centrum AV ČR, je emeritním rektorem Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Do nedávna byl předsedou Učené společnosti. Jeho specializací je výzkum klíšťat, virologie či vakcinace.

Martin Rychlík
rychlik@tydenikeuro.cz

Akademie věd ČR (AV ČR) je mamut. Obří organismus složený z 50 veřejných výzkumných institucí – ústavů. Jejich záběr je široký: od pravěké archeologie přes biologii rostlin či organickou chemii a biochemii až po jadernou nebo částicovou fyziku. Zástupce všech těchto a mnoha dalších disciplín čeká již brzy, 10. prosince, volební sněm, kde jeho 276 členů bude vybírat vědce, který v březnu 2025 nahradí profesorku Evu Zažímalovou. Ta vedla akademiky dvě čtyřletá období, během nichž se AV ČR stabilně rozvíjela.

Kdo může profesorku fyziologie rostlin, jež zkoušela po vzoru expředsedy Jiřího Drahoše nedávno vstoupit i do velké politiky a Senátu, vystřídat? Je jasné, že to bude muž. Oficiální kandidaturu do října předložilo pět adeptů: filozof Pavel Baran, parazitolog Libor Grubhoffer, molekulární biolog David Honys, fyzik Radomír Pánek a strojař Jiří Plešek. Těm všem týdeník Euro položil tyto shodné dotazy: Jak si představujete budoucí spolupráci ústavů s průmyslovým a aplikovaným výzkumem či firmami? A co pro to hodláte dělat?

Baran: Založme společný fond

První odpovídá Pavel Baran, jenž býval dokonce místopředsedou Akademie věd ČR: „Navrhují konkrétní změny

především s ohledem na žádoucí finanční přínos pro akademickou i firemní sféru. Myslím i na posilování inovačního potenciálu národní ekonomiky a její konkurenceschopnosti,“ říká filozof a vědní manažer. Co by tedy učinil?

„Prosazoval bych založení společného ‚fondeu‘ s cílem zakotvit a prohloubit spolupráci akademické a firemní sféry včetně rizikového kapitálu. Velmi se mi líbí idea vzniku již diskutované soukromoprávní grantové agentury, která by byla subjektem pro podporu vědy a inovací ze soukromých zdrojů, po vzoru (státní) Technologické agentury ČR,“ plánuje.

Podpořit by chtěl i spin-offy a startupy ve spolupráci s agenturou CzechInvest a resortem průmyslu. „Je to příležitost pro nastupující generaci. Jde o to si s firemní sférou lépe rozumět a mít na paměti, že bez špičkového základního výzkumu se kvalitního aplikovaného výzkumu nedočkáme,“ upozorňuje Baran. Podle něj jeden z existujících akademických programů PRAK, který administruje Centrum transferu AV, takové spolupráci již dnes napomáhá.

Grubhoffer: Vybudujme mosty

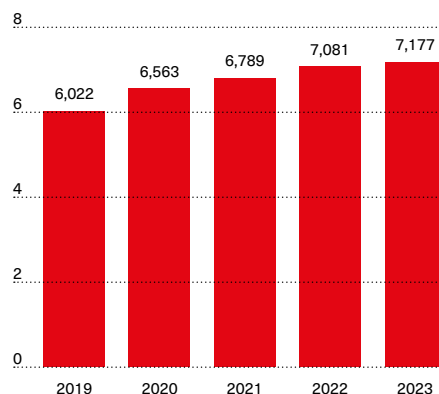
Podle Libora Grubhoffera Akademie věd ČR již od svého vzniku vybízí průmyslové subjekty ke spolupráci. Ale přiznává, že „dosud až na výjimky se tak děje spíše s rozpačitými výsledky“. Na vině nezájmu průmyslu využívat potenciál akademických pracovišť je možná i ne zcela vydařená transformace českého průmyslu po roce 1990: „Důsledkem je

nedostatek firem, které mají vlastní program s finálními výrobky schopnými konkurovat na otevřeném trhu. Přitom jenom ti konkurenceschopní výrobci mají přirozenou potřebu investovat do výzkumu, vývoje a inovací,“ míní vědec se zkušenostmi i z vývoje vakcín.

Akademie věd ČR je zajímavým partnerem: jedinečnou institucí neuniverzitní vědy s rozměrnými výzkumnými programy často prioritního významu pro Česko. „Předseda AV je povolán, aby přesvědčil odpovědné politiky o zásadním významu základny neuniverzitního výzkumu v Akademii věd ČR a ve spolupráci s univerzitami pro vybudování funkčního mostu mezi vědou/výzkumem a průmyslem

S mírně rostoucím rozpočtem

Vývoj národních výdajů pro Akademii věd ČR (v miliardách korun)*

* CELKOVÁ ČÁSTKA ZAHRAJNÍ INSTITUCIONÁLNÍ VÝDAJE, PŘÍSPĚVKY NA ELI BEAMLINES, COMPASS-U ČI ENERGIE.
ZDROJ: ZPRÁVA O HOSPODAŘENÍ AV ČR 2023

David Honys, biolog

Člen Akademické rady, byl zástupcem ředitelky (Zažímalové) v Ústavu experimentální botaniky AV ČR. Do jeho agendy patří mezinárodní spolupráce a bezpečnost informací. Specializuje se na biologii pylů.

Radomír Pánek, fyzik

Řídí Ústav fyziky plazmatu AV ČR a předsedá evropskému konsorciu EUROfusion pro výzkum termojaderné fúze. Činný byl také v technických panelech organizace ITER. Je expertem na fúzní reaktory, tokamaky.

Jiří Plešek, strojař

Současný člen Akademické rady a bývalý ředitel Ústavu termomechaniky AV ČR. Působí též v Technologické agentuře ČR, do jeho agend náleží energetika i strategie inovací. Zaměřuje se na výpočtovou mechaniku.

v zájmu naší i evropské konkurenceschopnosti. Naléhavě musí nový šéf zmapovat ekosystém potenciálních partnerů z průmyslu napříč vědními oblastmi včetně třetí zaměřené na vědy humanitní a společenské," tvrdí Grubhoffer.

Honys: Posilme transfer

Faktu, že spolupráce s průmyslem a firmami plus zapojení soukromého kapitálu jsou pro budoucnost AV ČR „velmi podstatné“, si je vědom i rostlinný biolog David Honys. „Je nutné najít společnou cestu, která bude prospěšná pro všechny strany a která přispěje k rychlejšímu transferu znalostí a aplikace výsledků základního výzkumu,“ líčí. Jak by to provedl?

„Budu aktivně podporovat budování vztahů mezi vědeckými týmy a partnery z průmyslové i soukromé sféry. Plánuji posílit kapacity Centra transferu AV, aby efektivněji a intenzivněji podporovalo zakládání spin-offů, podnikatelské inkubátory a přenos technologií do praxe. Klíčová je i strategická spolupráce se státem. Budu usilovat, aby stát motivoval soukromé subjekty k investicím do vědy, zajistil jasné legislativní prostředí a odstranil byrokratické překážky pro transfer,“ řekl Honys týdeníku Euro. I podle něj dělá AV ČR špičkový výzkum a má co nabídnout: „Aby tomu tak bylo i v budoucnu, podpořím excelentní, interdisciplinární i primární výzkum, který je naší hlavní misí a základem pro budoucí aplikace. Jejich přínosy jsou klíčové nejen pro stabilizaci a financování vědy, ale také pro ekonomiku státu a celou společnost.“

Předsedové Akademie věd ČR

- Rudolf Zahradník (1993 až 2001)
- Helena Illnerová (2001 až 2005)
- Václav Pačes (2005 až 2009)
- Jiří Drahoš (2009 až 2017)
- Eva Zažímalová (2017 až 2025)

ZDROJ: TÝDENÍK EURO

Pánek: Co nejužitečnější výsledky

I Radomír Pánek připomíná, že stěžejním posláním pracoviště AV ČR je usku-tečňovat kvalitní výzkum. „Akademie věd ČR je nejvýkonnější vědecká instituce v Česku a srovnatelně výkonná jako podobné instituce v Německu či ve Francii, a to s podstatně menším rozpočtem. Kvalitu výzkumu se budu snažit dále rozvíjet a podporovat. Budu však také dbát, aby výsledky výzkumu byly co nejužitečnější pro společnost,“ říká fyzik plazmatu.

K tomu prý existuje několik nástrojů. Jedním z nich je *Strategie AV21* s mottem: „Špičkový výzkum ve veřejném zájmu“, v jehož rámci se řeší mezioborová aktuální témata ve spolupráci s vysokými školami i průmyslem. V tom hodlá pokračovat. „Budu podporovat i další spolupráci s Technologickou agenturou ČR, ministerstvem průmyslu a obchodu a dalšími subjekty podporujícími programy spolupráce s průmyslem – a to i na evropské úrovni,“ doplňuje vědec, který je činný v evropských orgánech

termojaderné fúze. Jako jiní kolegové sází na rozvoj Centra transferu AV, protože by dle Pánka „vědeckí pracovníci měli dělat svoji vědeckou práci a transfer znalostí a technologií musí být prováděn profesionální kanceláří“.

Plešek: Zřídme investiční fond

Rovněž Jiří Plešek, expert na termomechaniku, věří, že každý kvalitní výzkum má potenciál najít uplatnění a přinášet reálné přínosy společnosti.

„Spolupráce vědy s průmyslem je klíčem k inovacím i stabilnímu financování vědy, zejména v době očekávaného úbytku peněz z evropských fondů. Jako předseda prosadím vznik investičního fondu inspirovaného modelem KHAN (německé Společnosti Maxe Plancka. Tento fond bude podporovat proof-of-concept aktivity, inkubaci projektů a zakládání spin-off firem, čímž překlene propast mezi základním výzkumem a aplikací,“ plánuje Plešek. Z jeho přínosů by pak těžila celá Akademie věd ČR.

Strojní expert, jenž působil i v komisi-ích pro energetiku, dodává: „Budu rovněž prosazovat reformu legislativy umožňující větší flexibilitu při zakládání spin-offů a usilovat o lepší koordinaci mezi ústavy a soukromou sférou prostřednictvím posíleného Centra transferu AV a o zapojení národních transferových fondů. Akademie věd pod mým vedením bude prostředím, kde věda inspiruje, propojuje a přináší konkrétní výsledky, jež ocení vědci i společnost.“ ●